

Treguesit për caktimin e normës në % të shtesës kundërciklike të kapitalit (KUNC)

Në përputhje me rregulloren “Për shtesat makroprudenciale të kapitalit” miratuar me vendimin nr.41, datë 05.06.2019 të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë dhe udhëzimet e Bordit Evropian të Rrezikut Sistemik, për përcaktimin e normës së shtesës kundërciklike të kapitalit përdoren treguesit e referencës. Këta tregues synojnë të reflektojnë në mënyrë sa më të drejtë ciklin e kreditimit dhe rreziqet që shoqërojnë rritjen e tepërt të kreditimit në vend, si edhe të konsiderojnë në mënyrë të përshtatshme specifikat e ekonomisë së vendit. Vlerat sasiore të treguesve janë gjithmonë subjekt i interpretimit dhe analizës së ekspertëve të cilët në analizë mund të përfshijnë edhe faktorë të tjerë cilësorë.

Midis treguesve të referencës, si *tregues parësor* shërben “Hendeku i raportit të kredisë për ekonominë ndaj Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB)”, që paraqet devijimin e vlerës aktuale të raportit “Kredi për ekonominë/PBB” nga prirja e tij afatgjatë. Ky tregues sinjalizon mundësinë e rritjes së tepërt të kreditimit në raport me rritjen ekonomike dhe eventualisht, rritjen e rreziqeve sistematike ciklike. Treguesi parësor *plotësohet* me pesë nëntregues të tjerë të cilët sinjalizojnë zhvillimet në kreditim dhe në aktivet jofinanciare (tregu i pasurive të paluajtshme). Të gjithë ata agregohen në një indeks të posaçëm që quhet indeksi i paralajmërimit të hershëm plotësues (TPHP).

Arsyetimi mbi caktimin e normës në % të KUNC

Tabelat në vijim paraqesin vlerat më të fundit të disponueshme të treguesve të përzgjedhur dhe mesataret historike përkatëse. Nga tabela 1, vërehet që shifra e treguesit parësor regjistron vlera negative dhe larg vlerave të pragut krahasues që, si rregull, do të shoqërohej me rritjen e normës së shtesës kundërciklike të kapitalitⁱ. Vlera e treguesit është thelluar kundrejt të njëjtës periudhë një vit më parë dhe ndaj tremujorit paraardhës.ⁱⁱ

Tabelë 1. Treguesi parësor

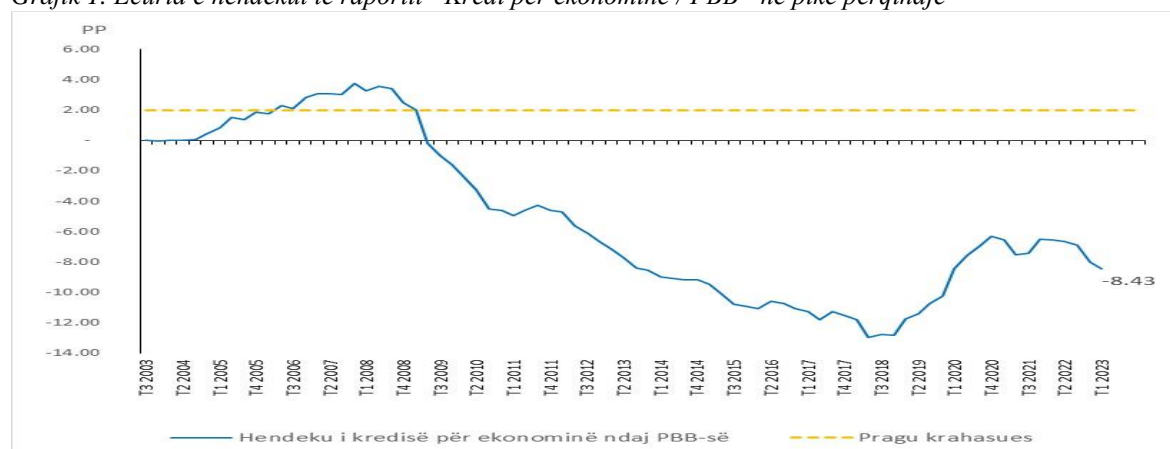
Treguesi parësor ⁱⁱⁱ	Mesatarja historike		T1-2023
	T4-2002 : T4-2008	T1-2009 : T4-2022	
Hendeku i kredisë për ekonominë ndaj PBB-së ^{iv}	1.90 pp	-7.79 pp	-8.43 pp ^v

Burimi: Banka e Shqipërisë dhe INSTAT.

Zhvillimet tremujore reflektojnë rënien e kredisë për ekonominë kundrejt normës pozitive të rritjes së vjetorizuar të produktit të brendshëm bruto. Ecuria e treguesit ka qenë në kahe të ndryshme për segmentin “biznese” dhe atë “individë”. Gjatë tremujorit, thellimi i vlerës negative të treguesit parësor duket se është përcaktuar tërësisht nga ecuria e treguesit përkatës

për segmentin “biznes”. Vlera e treguesit parësor për “individët” luhatet më afër nivelit “zero”, duke sinjalizuar nevojën për një vëmendje të shtuar.

Grafik 1. Ecuria e hendekut të raportit “Kredi për ekonominë / PBB” në pikë përqindje

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Vendimmarrja e Bankës së Shqipërisë mbi përcaktimin e normës së shtesës kundërciklike të kapitalit merr në konsideratë edhe ecurinë e TPHP. Ecuria e nëntregueve përbërës të tij paraqitet në tabelën në vijim. Zhvillimet e periudhës pasqyrojnë një ngadalësim - si në terma vjetorë ashtu edhe tremujorë - të ritmit rritës të portofolit të kredisë për pasuri të paluajtshme. Ky ngadalësim vijon që prej tremujorit të parë të vitit 2022 dhe vlerat e nëntreguesit mbeten nën mesataren historike. Nga ana tjetër, indeksi i çmimit të banesave regjistron vlera më të larta në terma vjetorë por ka ngadalësuar ritmin e rritjes në terma tremujorë. E njëjta prirje vërehet edhe në ecurinë e raportit të këtij nëntreguesi kundrejt atij të qirasë. Pavarësisht këtij zhvillimi, vlera e këtij nëntreguesi vijon të qëndrojë ndjeshëm mbi mesataren historike. Ecuria e këtyre dy nëntreguesve, të cilët priren të përforcojnë ecurinë e njëri-tjetrit, monitorohet nga afër. Qëllimi është që, duke përdorur edhe informacionet që lidhen me ngarkesën me borxh të familjeve, të identifikohen dhe parandalohen situatat në të cilat ecuria e çmimeve në tregun e pasurive të paluajtshme është e paqëndrueshme.

Tabelë 2. Treguesit plotësues

Treguesit plotësues dhe indeksi TPHP	Mesatarja historike (T4-2002 : T4-2022)	T1-2023
Intensiteti i kredisë për ekonominë ^{vi}	3.0%	1.2%
Ndryshimi vjetor i kredisë bankare për pasuri të paluajtshme	20.7%	12.9%
Ndryshimi vjetor i indeksit të “çmim i banesave / vlera e qirasë” ^{vii}	8.3%	14.9%
Ndryshimi vjetor i indeksit të çmimit të banesave ^{viii}	6.0%	16.7%
Rritja vjetore e kredisë bankare ^{ix}	14.3%	3.3%
Indeksi TPHP^x	0.50	0.52

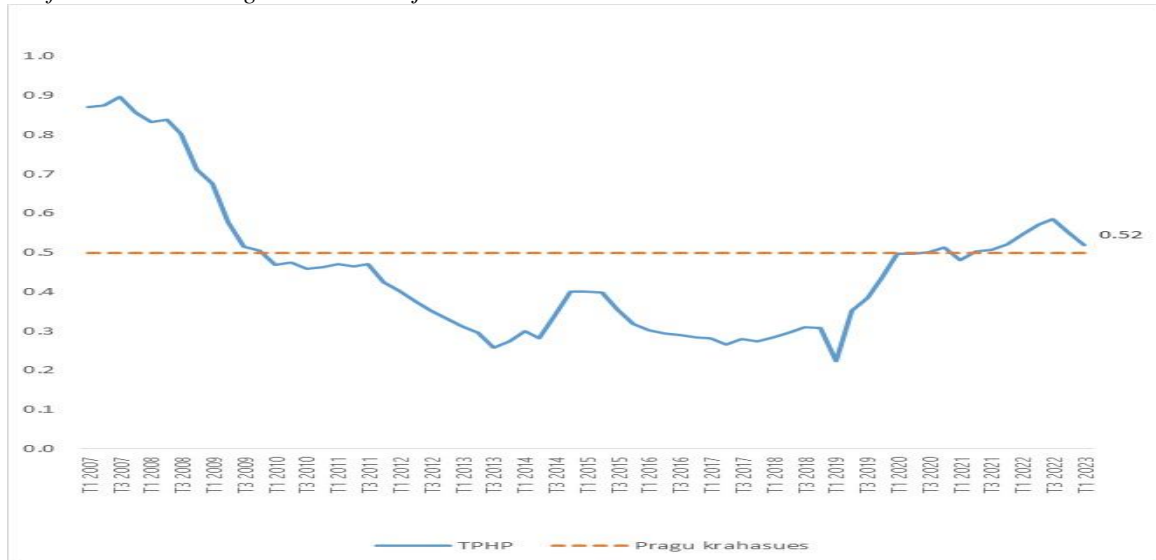
Burimi: Banka e Shqipërisë dhe INSTAT.

Qershor 2023

Nëntreguesi i intensitetit të kredisë për ekonominë ka vijuar të bjerë për të dytin tremujor në radhë, si në terma vjetorë ashtu edhe tremujorë. Si rezultat, në fund të tremujorit të parë të vitit 2023 vlera e indeksit TPHP ka rënë në nivelin 0.52 kundrejt vlerës 0.55 në tremujorin paraardhës, por mbetet mbi nivelin e pragut krahasues prej 0.50.

Pavarësisht ecurisë së treguesit parësor, nëse tejkalimi i vlerës së pragut për TPHP vijon dhe fiton qëndrueshmëri në periudhat në vijim, mund të shqyrtohet mundësia e një rritjeje në normën e shtesës kundërciklike të kapitalit.

Grafik 2. Ecuria e Treguesit të Paralajmërimit të Hershëm Plotësues.

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Mbështetur në të dhënat dhe analizën e treguesve të mësipërm, rezulton se, pavarësisht disa zhvillimeve në tregues të caktuar që kërkojnë monitorim të kujdesshëm, rreziqet që lidhen me kreditimin e tepërt mbeten ende në nivele të kontrolluara.

Si rezultat norma e shtesës kundërciklike të kapitalit (KUNC) për Shqipërinë, propozohet të vijojë të jetë 0%.

SQARIME:

ⁱ Rritja e shtesës kundërciklike të kapitalit mund të jetë e nevojshme edhe nëse vlerat e treguesit parësor janë më të vogla se pragu krahasues. Ky është rasti kur, pavarësisht ecurisë së kredisë në përgjithësi, vërehen zhvillime të shpejta të kreditimit në sektorë të caktuar, të cilat konsiderohen të paqëndrueshme dhe burim rreziku për qëndrueshmërinë e sistemit financiar dhe të tregjeve.

ⁱⁱ Vlera e treguesit parësor ishte: [-6.66] pp në T2-2022, [-6.90] pp në T3-2022, [-8.00] pp në T4-2022 dhe [-8.43] pp në T1-2023.

ⁱⁱⁱ Në analizën e vlerave në tabelë, duhet konsideruar që vlerat e llogaritura të treguesit parësor dhe të mesatares së tij historike, ndryshojnë për shkak të dy grupeve të faktorëve: a) zhvillimeve në vlerat e kredisë për ekonominë dhe të PBB-së; dhe b) rishikimeve të vlerave të PBB-së, që kryen rregullisht Instituti i Statistikave (INSTAT). Këto dy grupe faktorësh mund të ndikojnë mbi vlerën e treguesit parësor, në të njëjtin kah ose në kahe të ndryshme.

^{iv} Vlera e PBB-së është llogaritur si shuma e vlerave të katër tremujorëve të fundit. Për T1-2023, norma e rritjes reale të PBB-së është 2.72%. Vlera e rritjes ekonomike të periudhës mund të jetë subjekt rishikimi në periudhën pasardhëse nga INSTAT.

^v Vlera e treguesit parësor për T1-2023 shënon një zgjerim (përkeqësim) të hendekut negative të kredisë në krahasim me vlerën e T1-2022 [-6.58].

^{vi} Vlera absolute e rritjes vjetore të kredisë për ekonominë si raport ndaj vlerës së vjetorizuar të PBB-së (shuma e vlerave të PBB-së për katër tremujorët e fundit).

^{vii} Vlerat e indeksit zbuten për 8 tremujorët e fundit. Në T4-2020, metodologjia e përlllogaritjes të indeksit të qirasë ka ndryshuar duke sjellë edhe ndryshimin e vlerës mesatare historike të tij.

^{viii} Vlerat e indeksit zbuten për 8 tremujorët e fundit. Në T2-2019, metodologjia e ndërtimit të indeksit ka ndryshuar duke sjellë edhe ndryshimin e vlerës mesatare historike të tij.

^{ix} I referohet totalit të kredisë së dhënë nga sektori bankar për sektorin publik dhe atë privat jofinanciar.

^x Nëntreguesit individualë, së bashku me treguesin parësor, përbëjnë “Treguesin e Paralajmërimit të Hershëm Plotësues”. Treguesi është ndërtuar në trajtë indeksi dhe secili prej nëntreguesve ka të njëjtën peshë. Pragu krahasues për indeksin TPHP, është përcaktuar në nivelin 0.5. Për më shumë informacion, lutem referojuni metodologjisë “Për Shtesën Kundërciklike të Kapitalit:

https://www.bankofalbania.org/Stabiliteti_Financiar/Politika_makroprudenciale/Instrumentet_e_politikes_makroprudenciale/Akte_te_miratuara/.